

Khu BTTN Chư Yang Sin

Tên khác

Chư Giang Sin

Tỉnh

Đắk Lắk

Tình trạng

Nghị định

Ban quản lý được thành lập

Có

Vĩ độ

12°14' - 12°31' vĩ độ Bắc

Kinh độ

108°18' - 108°35' kinh độ Đông

Vùng địa lý sinh học

Mb - Cao Nguyên Đà Lạt

Tình trạng bảo tồn

Khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin được thành lập theo Nghị Định 194/CT, ngày 9/8/1986, của Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng (nay là Thủ tướng Chính Phủ) với diện tích 20.000 ha (Bộ NN và PTNT 1997). Năm 1993, theo dự án đầu tư, Khu Bảo tồn Thiên nhiên Chư Yang Sin có diện tích 32,328 ha, bao gồm phân khu bảo vệ nghiêm ngặt 19,401 ha, phân khu phục hồi sinh thái 12.907 ha và phân khu hành chính dịch vụ là 20 ha (Anon. 1993). Dự án đầu tư đã được UBND tỉnh Đắk Lắk phê duyệt ngày 21/3/1994, kèm theo Thông tư Số 261/TT-UB (Anon. 1997).

Dựa trên các khuyến nghị của Lê Trọng Trãi *et al.* (1996), dự án đầu tư đã xây dựng trước đây đã được chỉnh sửa lại vào năm 1997 (Anon. 1997). Theo dự án đầu tư năm 1997 khu bảo tồn được đề xuất mở rộng với diện tích mới là 59.278 ha, bao gồm phân khu bảo vệ nghiêm ngặt 19.401 ha, và phân khu phục hồi sinh thái 39.877 ha. Dự án đầu tư này đã được UBND tỉnh Đắk Lắk phê chuẩn ngày 16/9/1997, kèm theo Thông tư Số 1824/TT-UB, và quyết định phê duyệt của Bộ NN và PTNT Số 4898/NN-KH/CV ký ngày 31/ 12/ 1997 (Anon. 1997). Song song với các quyết định nói trên, ban quản lý khu bảo tồn đã được thành lập và

hoạt động trực thuộc Sở NN và PTNT tỉnh Đắk Lắk (Nguyễn Cử pers. comm.). Năm 1999, biên chế ban quản lý có 30 người, thực hiện nhiệm vụ quản lý bảo vệ khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin (P. Jepson pers. comm.).

Khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin đã có trong danh sách hệ thống các khu rừng đặc dụng Việt Nam đến năm 2010 với tổng diện tích 54.227 ha, trong đó diện tích có rừng là 43.019 (Cục Kiểm lâm 1998).

Địa hình và thủy văn

Khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin thuộc phạm vi hành chính của hai huyện Lắk và Krông Bông, tỉnh Đắk Lắk, cách thành phố Buôn Ma Thuột 60 km về phía Đông. Khu bảo tồn Chư Yang Sin trải rộng trên vùng núi cao thuộc khu vực phía Bắc của Cao nguyên Đà Lạt. Khu bảo tồn với trung tâm là vùng núi Chư Yang Sin, nơi có đỉnh cao 2.442 m, là là đỉnh cao nhất của vùng Cao nguyên Đà Lạt. Địa hình khu bảo tồn đặc trưng bởi đồi núi dốc (độ dốc trung bình trên 30°) và nhiều thung lũng hẹp. Địa hình phía nam được nâng lên từ từ, ngược lại phía tây và bắc địa hình nâng cao đột ngột, có độ dốc lớn.

Phía Bắc của khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin là suối Ea K'tour, chảy theo hướng bắc

vào sông Krông Ana. Các suối ở phía nam của Chư Yang Sin chảy vào sông Krông Nô. Cả hai sông Krông Ana và Krông Nô đều chảy về phía tây bắc trước khi chảy vào sông Srêpok, sông Srêpok chảy qua Campuchia là một chi lưu của sông Mê Kông (Anon. 1993, 1997).

Đa dạng sinh học

Theo Lê Trọng Trãi *et al.* (1996), tại khu bảo tồn Chư Yang Sin bước đầu đã phát hiện được 876 loài thực vật. Rừng ở đai cao dưới 800 m trong khu bảo tồn là rừng nửa rụng lá, với các loài tiêu biểu là Bằng lăng ổi *Lagerstroemia calyculata* và Chiêu liêu gân đen *Terminalia nigrovenulosa*, và kiểu rừng thường xanh ở đai thấp, có các loài ưu thế như Sao đen *Hopea odorata*, Dầu con rái *Dipterocarpus alatus* và Dầu con quay *D. turbinatus*. Kiểu rừng thường xanh trên đai cao 800 m trở lên phân bố rộng khắp, ưu thế bởi các loài thuộc họ Dẻ *Fagaceae* và họ Long não *Lauraceae*. Kiểu rừng thường xanh trên núi cao ở Chư Yang Sin đặc trưng bởi các loài cây lá kim như Thông Đà Lạt *Pinus dalatensis*, Thông hai lá dẹt *P. krempfii*, Thông ba lá *P. kesiya* var. *langbianensis*, Thông nang *Podocarpus imbricatus* và Pơ mu *Fokienia hodginsii*. Trên các đỉnh và các sườn dốc cao xuất hiện rừng lùn, ưu thế bởi các loài Nam trúc trung bộ *Lyonia annamensis*, Nam trúc lá xoan *L. ovalifolia* và Trúc *Arundinaria* sp. Kiểu rừng lá kim ưu thế bởi Thông ba lá *Pinus kesiya*, có diện tích hơn 10.600 ha. Đây là dạng thảm thực vật thứ sinh được hình thành do rừng thường xanh bị cháy. Một phần đáng kể của khu bảo tồn là rừng tre nứa, ưu thế bởi các loài *Le Oxytenanthera nigrociliata* và Lỗ ô *Bambusa procera*. Trảng cây bụi thứ sinh, đất trống cỏ chỉ chiếm không đến 1% tổng diện tích khu bảo tồn (Lê Trọng Trãi *et al.* 1996).

Khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin nằm trong vùng Chim đặc hữu cao nguyên Đà Lạt (Stattersfield *et al.* 1996). Tại đây đã tìm thấy 8 loài chim có vùng phân bố hẹp, bao gồm Gà tiền mặt đỏ *Polyplectron germaini*, Mi núi bà *Crocias langbianis*, Khướu đầu đen *Garrulax milleti*, Khướu đầu đen má xám *G. yersini*, Khướu mun *Garrulax vassali*, Khướu mỏ dài *Jabouilleia danjoui*, Chích

chạch má xám *Macronous kelleyi* và Sẻ thông họng vàng *Sitta solangiae* (Lê Trọng Trãi *et al.* 1996). Trong số các loài trên đáng chú ý là loài Mi núi bà đây là loài chim đặc hữu của vùng Cao nguyên Đà Lạt, hiện đang ở cấp bị đe dọa tuyệt chủng trên toàn cầu. Tổng số có 203 loài chim và 46 loài thú đã ghi nhận trong khu bảo tồn. Trong số các loài thú, loài quan trọng có ý nghĩa nhất đối với bảo tồn ở Chư Yang Sin là Voọc vá chân đen *Pygathrix nemaeus nigripes* và Vượn má hung *Hylobates gabriellae* (Lê Trọng Trãi *et al.* 1996).

Các vấn đề về bảo tồn

Săn bắt, đánh cá và khai thác song mây là mối đe dọa lớn nhất đối với tài nguyên thiên nhiên khu bảo tồn hiện nay. Tuy nhiên, tình hình kinh tế xã hội của các cộng đồng dân cư sống trong vùng đệm chưa thực sự được ổn định. Kinh tế tự cung tự cấp truyền thống của người M'Nong và Êđê địa phương đang được chuyển nhanh sang nền kinh tế nông nghiệp đa dạng hơn có định hướng thị trường là kết quả của việc hệ thống đường giao thông được nâng cấp củng cố thông qua các dự án phát triển nông thôn, và việc di cư tự do của người H'Mong đến đây từ phía Bắc Việt Nam. Nếu không ưu tiên trong việc kiểm soát tài nguyên rừng ở Chư Yang Sin, những sự thay đổi xã hội này nhanh chóng hình thành nên một nền kinh tế mà thu nhập của người dân địa phương phụ thuộc chính vào khai thác các nguồn tài nguyên rừng từ khu bảo tồn thiên nhiên (P. Jepson pers. comm.).

Các giá trị khác

Khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin có vai trò quan trọng trong việc bảo vệ vùng rừng đầu nguồn thuộc lưu vực sông Srêpok. Khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin có tiềm năng phát triển du lịch mặc dầu hiện tại tiềm năng này chưa thể khai thác.

Các dự án có liên quan

DANIDA và Chính phủ Việt Nam hiện nay đang cung cấp nguồn kinh phí cho dự án phát triển tổng hợp nông thôn ở xã Yang Mao, huyện

Krông Bông. Đây là một bộ phận của dự án phát triển nguồn tài nguyên nước ở lưu vực thượng lưu sông Srêpok tại Việt Nam (Poulsen 1995).

Chương trình BirdLife Quốc tế ở Việt Nam và Sở NN và PTNT tỉnh Đắk Lắk đang xây dựng dự án loại vừa thuộc Quỹ môi trường toàn cầu (GEF), dự án có tên "Xây dựng khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin" kéo dài trong thời hạn 5 năm. Mục tiêu của dự án là: (i) xây dựng và hoàn thiện dự án quản lý cho khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin có sự tham gia của người dân (ii) nâng cao nhận thức và sự ủng hộ của cộng đồng địa phương đối với nhu cầu quản lý bền vững khu bảo tồn thiên nhiên Chư Yang Sin (iii) giúp nâng cao năng lực Chi cục kiểm lâm tỉnh Đắk Lắk thông qua tập huấn và cung cấp cơ sở hạ tầng cùng trang thiết bị (iv) cụ thể hoá, phát triển và thực hiện các chiến lược nhằm thực sự gia tăng công tác bảo tồn đa dạng sinh học trong vùng; và (v) xây dựng sự tác của chính quyền địa phương, đặc biệt là đối với Chi cục Kiểm lâm nhằm thúc đẩy công tác bảo tồn đa dạng sinh học một cách tốt hơn.

Tài liệu tham khảo

Anon. (1993) [Investment plan for Chu Yang Sin Nature Reserve, Dak Lak province]. Buon Me Thuot: Dak Lak Provincial People's Committee. In Vietnamese.

Anon. (1993) An investment plan for Chu Yang Sin Nature Reserve, Dak Lac province. Unofficial translation by BirdLife International.

Anon. (1997) [Investment plan for Chu Yang Sin Nature Reserve, Dak Lak province]. Buon Me Thuot: Dak Lak Provincial Department of Agriculture and Rural Development. In Vietnamese.

Anon. (1999) [Review of forest nature]. Buon Me Thuot: Dak Lak Provincial Department of Agriculture and Rural Development and Chu Yang Sin Nature Reserve Management Board. In Vietnamese.

Dak Lak Provincial DARD (2000) [FPD questionnaire]. Buon Me Thuot: Dak Lak

Provincial Department of Agriculture and Rural Development. In Vietnamese.

Eames, J. C. (1994) Little-known Oriental bird: Grey-crowned Crocias. OBC Bulletin 19: 20-23.

Eames, J. C. (1995) Endemic birds and protected area development on the Da Lat plateau, Vietnam. Bird Conservation International 5(4): 491-523.

Eames, J. C. (1996) [Endemic birds and protected areas development in the southern Central Highlands]. Hanoi: BirdLife International and the Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.

Eames, J. C. and Nguyen Cu (1994) A management feasibility study of Thuong Da Nhim and Chu Yang Sin Nature Reserves on the Da Lat Plateau, Vietnam. Hanoi: WWF Vietnam Programme and the Forest Inventory and Planning Institute.

Eames, J. C. and Nguyen Cu (1994) [A management feasibility study of Thuong Da Nhim and Chu Yang Sin Nature Reserves on the Da Lat plateau, Vietnam]. Hanoi: WWF Vietnam Programme and the Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.

Eames, J. C., Le Trong Trai and Nguyen Cu (1995) Rediscovery of the Grey-crowned Crocias *Crocias langbianis*. Bird Conservation International 5(4): 525-535.

Eames, J. C., Robson, C. R. and Nguyen Cu (1994) A new subspecies of Spectacled Fulvetta *Alcippe ruficapilla* from Vietnam. Forktail 10: 141-158.

Le Trong Trai, Eames, J. C., Le Van Cham, Nguyen Cu and Tran Van Khoa (1995) [Preliminary results of a survey of fauna and flora at Chu Yang Sin Nature Reserve, Dak Lak province]. Hanoi: BirdLife International and the Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.

Le Trong Trai, Nguyen Cu, Le Van Cham, Eames, J. C. and Tran Van Khoa (1996) [Biodiversity study and review of the investment

plan of Chu Yang Sin Nature Reserve]. Hanoi: Ministry of Agriculture and Rural Development and Dak Lak Provincial People's Committee. In Vietnamese.

Poulsen, E. (1995) Action plan for water resources development, upper Srepok basin, Vietnam: pilot project for integrated rural development in Yang Mao. Buon Ma Thuot and Lyngby: COWI-Kruger Consult Upper Srepok Basin Joint Venture.